

© Uluslararası
İnsan Bilimleri
Dergisi
ISSN: 1303-5134

www.insanbilimleri.com

Cilt: 4 Sayı: 2 Yıl: 2007

AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi

Yrd. Doç. Dr. D. Ali ARSLAN (*)

Özet

Türk siyasal hayatının en önemli aktörlerinden olan Türk siyasi elitlerinin sosyolojik açıdan incelenmesi, hem Türk toplumunun sosyo-politik yapısının daha iyi anlaşılması açısından, hem de ülkede yaşanan birçok toplumsal ve siyasi gelişmelerin daha etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi bakımından büyük önem taşır.

Bu çalışmada, 22. Dönem genel seçimleri ile şekillenen Türk Parlamentosu'nda, 2002–2007 yılları arasında, yüksek bir oy gücü ile yürütme erkini kontrolünde bulunduran Adalet ve Kalkınma Partisi'nin, elit sosyolojisinin bakış açısından incelenmesi hedeflendi. Bir başak anlatımla, 2002 Türkiye genel seçimlerinde AKP kimliği ile Parlamentaoya giren milletvekillerinin sosyolojik profilleri araştırıldı.

Araştırma sonuçları AKP milletvekillerinin sosyolojik görünüm bakımından, Türk toplumunun geneli ile kıyaslandığında elitist bir karaktere sahip olduğunu göstermektedir. Bu parti milletvekilleri arasında özellikle orta yaşlı, üniversite eğitimi görmüş, evli ve orta büyüklükte aile yapısına sahip milletvekilleri önemli bir çoğunluk oluşturmaktadır. Mesleksel özgeçmiş bakımından ise bu elit grubu milletvekillerinin yüzde 28'inden fazlası esnaf, tüccar ya da işadamdır. Hukukçular ve eğitimciler de AKP milletvekilleri arasında oldukça önemli bir ağırlığa sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Adalet ve Kalkınma Partisi, AKP Milletvekilleri, Demokrasi, Elit, Elit Teorisi, Siyasi Elit, Türk Siyasi Elitleri.*

(*) Sosyolog ve siyaset bilimci. İngiltere'de "University of Surrey" de, Sosyal bilimler metodolojisi alanında yüksek lisans (MSc.) ve yine aynı üniversitede, siyaset sosyolojisi alanında doktora (PhD) yaptı. Sosyolojinin değişik dallarında çok sayıda akademik çalışması bulunan araştırmacı Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde dekan yardımcısı, orta öğretim sosyal alanlar eğitimi bölüm başkanlığı görevlerinde bulundu. Halen, Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Adres: Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümü, Çiftlikköy Kampusu, 33100-Mersin / TÜRKİYE

Tel: (0324) 361 00 01/ 46 83, **Belgegeçer:** (0324) 361 00 46, **GSM:** 0532 270 81 45,

E-posta: aliarslan@mersin.edu.tr cimderaslan@hotmail.com

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Sociological profiles of the Justice and Development Party deputies (22. Period)

Assist. Prof. Dr. D. Ali ARSLAN

Abstract

The major objective of this study is to examine the general sociological characteristics of the contemporary Turkish governmental political elites (since 2002 up to 2007). Social background characteristics were employed to realize the purposes. Documentary and historical research techniques were used during the study.

The Justice and Development Party won 367 of 550 seats in the recent Turkish general Elections (2002). As a result of this election victory they have formed the Government. As a result of the examining the contemporary Turkish political elites (since 2002 up to 2007) these major findings were discovered: the large majority of the Justice and Development Party deputies were well educated, male, middle aged, married and with a medium family size. Also, more than 28 percent of this elite group is trader and businessmen. Moreover the size of civil bureaucrats and managers, the groups of lawyers and educators was also meaningful. It can be concluded that contemporary Turkish governmental elites (MP's of Justice and Development Party) have exhibited an elitist character as compared with Whole Turkish Society.

Key words: *Justice and Development Party, MP's of Justice and Development Party, Democracy Elite, Elite Theory, Political Elites, Turkish Political Elites.*

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

---

1. Giriş ve yöntem:

Amerikalı sosyolog C. W. Mills (1956), toplumların iktidar yapısı içinde en etkili ve en kuvvetli 3 elit grubunun olduğunu vurgular. Bunlar siyasi elitler, askeri elitler ve ekonomik elitlerdir. Aralarında karşılıklı sosyal etkileşim, işbirliği ve dayanışma, ortak ilgi ve hedefler bulunan bu 3 elit grubunun üyesi elitler, benzer özgeçmişlere sahiptirler. Bu üç elit grubunun birlikteliği “iktidar seçkinlerini” (the power elite) oluşturur. Toplumun geneline yönelik en kritik sosyal politikaları bu iktidar seçkinleri belirler. En önemli makro düzey sosyal ekonomik ve siyasi kararlar da yine bunlarca şekillendirilir. Bir başka Amerikalı elitist sosyolog Domhoff’a göre, en önemli toplumsal ve siyasi kararların yanı sıra kurallar da, “üst sınıfın eylem timi” olarak tanımlanan bu üst sınıfın üyeleri tarafından belirlenir (Giddens & Stanworth, 1974: 47).

Bu konuyu, günümüz Türk toplumu açısından inceleyen araştırmalar da ise (Arslan, 1999; 2005; 2006-a; 2006-b), çağdaş Türk toplumunun siyasi yapısı içinde dört elit grubunun başat rol oynadığı görülmektedir. Bir başka anlatımla günümüz Türk iktidar seçkinleri, siyasi elitler, ekonomik elitler, askeri elitler ve medya elitlerinden oluşmaktadır. Bu realiteden hareketle araştırmada, günümüz Türk iktidar seçkinlerinin en önemli bileşenlerinden biri olan Türk siyasi elitlerinin araştırılması hedeflendi. Türk siyasi elitlerinin (Frey, 1969; Turhan, 1991) oluşturduğu araştırma evreninden de örneklem olarak, günümüz Türk siyasi yaşamında başat konumda bulunan iktidar milletvekilleri seçildi.

Araştırmada ağırlıklı olarak, tarihi ve dokümantal araştırma teknikleri kullanıldı. 2002 genel seçimlerinden iktidar partisi olarak çıkan Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik görünüşleri araştırılırken, teorik temel olarak elit teorisi, metodolojik bakımdan da siyaset sosyolojisinin, özellikle de elit sosyolojisinin (Vergin, 2004) yöntem ve teknikleri (Altunışık, 2004; Bulmer, 1994; Gilbert, 1994) kullanıldı. Betimleyici (deskriptif) bir nitelik arz eden araştırmanın evreni ise, konumcu yaklaşımdan hareketle tanımlandı. Milletvekillerinin özgeçmişleri ilgili parlamento kayıtları, TBMM yayınları ve özellikle de 22. dönem Meclis Albümü incelenerek araştırmanın veri seti oluşturuldu. Bu veri seti ise, SPSS programı kullanılarak analiz edildi

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Araştırmada teorik temel olarak elit teorisi özellikle de elit teorisinin alt kollarından biri olan elitist (seçkinci) elit teorisi seçildi. Genel olarak bakıldığında elitist teori, plüralist teorisinin karşıtı fikirleri ön planda tutar. Bu yaklaşımın özünü “güç, toplumun iktidar yapısı içindeki sayıca az fakat en güçlü insanların oluşturduğu elit grubunda yoğunlaşmış ve merkezileşmiştir” tezi oluşturur (Prethuis, 1964: 10). Bu elit grubu, öteki gruplar üzerinde baskın ve etkindir.

Elitist elit teorisinin önemli teorisyenlerinden Mosca’ya göre çoğunluğun yönetimi, özgür seçimler gibi kesin ve katı bir siyasi eşitlik de gerçekleştirilmesi çok zor durum, hatta bir mittir (Bachrach, 1967: 14). Seçkinci elit teorisi, plüralistlerin tersine iktidarın, karar verme sürecinde en etkili konumda bulunan az sayıdaki elit gruplarının elinde yoğunlaştığını savunur (Prethuis, 1964: 10). Bu baskın grup, ötekilerin bilmediğini bilecek, ötekilerin yapamadıklarını yapabilecek güçtedirler (Thoenes, 1966: 42; Arslan, 2003-a; 2003-b).

2. AKP milletvekillerinin yaş özellikleri ve yeniden seçilme oranı:

Elit sosyolojisi alanında, elitlerin sosyolojik profillerine yönelik olarak yapılan araştırmalarda (Etzioni, 1997; 1993; Scott, 1990; 1991; 1993; 1995) öncelikle incelenen konuların başında yaş faktörü gelir. Konu demokratik elit teorisinin bakış açısından incelendiğinde, elitlerin yaş grupları arasında dağılımı, toplumların demokratik gelişmiş düzeyleri ile ilgili önemli ipuçları verir. Özellikle demokratik açıdan gelişmiş toplumlarda, bu dağılımın dengeli bir biçimde olması beklenir. Ne var ki araştırmalarda ortaya konan bulguların bu varsayımı destekler doğrultuda olduğu söylenemez. Demokratik elit teorisi ile oldukça çelişen bu durum üzerinde, tarihsel, sosyolojik, sosyal antropolojik etkenlerin yanı sıra toplumların genel demografik yapıları da önemli rol oynar.

Hem gelişmiş, hem de gelişmekte olan toplumlarda sıklıkla rastlanan ve klasik demokrasi teorisi ile de taban tabana zıt bir görünüm arz eden bu durum, en etkili bir şekilde elitist (seçkinci) elit teorisi ile açıklanabilir. Daha net bir anlatımla bu olgu, elitist elit teorisyenlerin önde gelen isimlerinden Mosca’nın toplumsal ve siyasi yaşamda kesin ve katı bir siyasi eşitliğin, gerçekleştirilmesi olanaksız bir durum olduğu savıyla paralel bir görünüm oluşturur.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Bu saptamalar temelinde, 2002–2007 yılları arasında Türk toplumunun toplumsal ve siyasal yaşamına yön vermiş/vermekte olan Ak Parti'nin parlamento grubunu oluşturan milletvekilleri incelendiğinde de, seçkin elit teorisinin var sayımlarının doğrulandığı görülür. Tablo 1'de de görüldüğü gibi, iktidar partisi milletvekilleri arasında 45–54 yaş grubu, en dominant yaş grubu olarak göze çarpar. 2002 genel seçimlerinde, Ak Parti çatısı altında meclise giren 367 parlamenterden 169'u (yüzde 46), 45 ile 54 yaşları arasındaki bireylerden oluşmaktadır. 55–64 yaş grubunun da “orta yaş grubu” kategorisi içinde ele alındığı, Ak Parti milletvekillerinin yüzde 60'ının, orta yaş grubu milletvekillerinden oluştuğu görülür.

Araştırmada, 45 yaş altı, “genç” kategorisi olarak tanımlanmıştır. Bu sayıtlı bağlamında konu incelendiğinde, AKP'li siyasi elitler arasında genç milletvekillerinin de oldukça önemli bir yer tuttuğu gözlemlenir. Genç milletvekilleri arasında ise, 35–44 yaş grubunun ağır bastığı görülür. Bu yaş grubu, yüzde 31,1'lik temsil edilme oranı ile iktidar partisi milletvekilleri arasında en büyük ikinci yaş grubunu oluştururlar. 30–34 yaş grubu da eklendiğinde, genç milletvekillerinin oranı yüzde 39'a ulaşır.

65 yaş ve yukarısını kapsayan ileri yaşlıların ise, AKP çatısı altında milletvekili seçilme şansı bulamadığı görülür. Bütün Ak Parti grubu içinde ileri yaş grubu bireylerden yalnızca 5 kişi milletvekili seçilebilmiştir. Bu sayı ise yüzde 1,4 gibi son derece düşük bir orana karşılık gelmektedir. Öte yandan, Tablo 2'de de görüldüğü gibi, iktidar milletvekillerinin yaş ortalamasının 46,52 olduğu gerçeği dikkate alındığında, 2002–2007 tarihleri arasında, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yaşamına orta yaş grubundan siyasi elitlerin yön verdiği kolaylıkla söylenebilir.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Tablo 1
22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş		Ak Parti	
Yaş Grupları	30-34	Sayı	29
		Parti İçi Yüzde	7.9 %
	35-44	Sayı	114
		Parti İçi Yüzde	31,1 %
	45-54	Sayı	169
		Parti İçi Yüzde	46 %
	55-64	Sayı	50
		Parti İçi Yüzde	13.6 %
	65-74	Sayı	5
		Parti İçi Yüzde	1.4 %
	75 & +	Sayı	0
		Parti İçi Yüzde	,0%
Toplam		Toplam Sayı	367
		Toplam Yüzde	100,0 %

Tablo 2
22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Yaş Ortalaması

	Ak Parti
Ortalama Yaş	46,5204 (367)

AKP milletvekillerinin yaş kriteri bağlamında sergilediği bu görünüm, Türk toplumunun nüfus piramidi dikkate alındığında, daha bir anlamlı hale gelir. Günümüz Türk toplumunu oluşturan bireylerin yaklaşık yüzde 60'ının 35 yaş altı bireylerden oluştuğu gerçeği (UNFPA, 2005) göz önünde bulundurulduğunda, bu yaş grubunun AKP milletvekilleri arasında son derece düşük oranda temsil edilmekte olduğu açıkça görülür.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Tablo 3

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Görev Sürelerine Göre Dağılımı

			Ak Parti
Milletvekili Seçildiği Dönem Sayısı	Bir	Sayı Parti İçi Yüzde	298 81,4%
	İki	Sayı Parti İçi Yüzde	32 8,7%
	Üç	Sayı Parti İçi Yüzde	25 6,8%
	Dört	Sayı Parti İçi Yüzde	8 2,2%
	Beş	Sayı Parti İçi Yüzde	2 0,5%
	Altı	Sayı Parti İçi Yüzde	1 0,3%
Toplam		Toplam Sayı Toplam Yüzde	367 100,0 %

İktidar partisi, milletvekillerinin yeniden seçilme oranı bağlamında incelendiğinde de önemli bulgularla karşılaşılır. Tablo 3'te de görüldüğü gibi, AKP milletvekillerinin yüzde 80'inden fazlası milletvekili olarak ilk kez bu parti saflarında parlamentoya girmişlerdir. İlk bakışta söz konusu parti grubunun yenilenme oranı düşük gibi görünse de, parti yönetiminde etkin ve güçlü konumlara sahip bireylerin çok önemli bir bölümünün, daha önce birçok siyasi parti de önemli görevler üstlenmiş olduğu gerçeği gözden ırak tutulmamalıdır. Özellikle de AKP kabinesinde görev alan milletvekillerinin çok önemli bir bölümü, daha önce benzer görevler üstlenmiş deneyimli politikacılarıdır. Hal böyle olunca, yeni bir parti, yeni bir siyasi kimlik savıyla siyaset sahnesinde yer alan bir parti için, 68 milletvekilinin, daha önce en az bir ya da daha fazla kez milletvekilliği yapmış olması hiç de yabana atılacak bir durum değildir.

3. Ak Parti iktidarının cinsiyet gruplarına göre dağılımı:

Günümüzde, Türk toplumunun iktidar yapısı içinde en etkin konumda bulunan siyasi parti durumundaki Ak Parti'nin sosyolojik görünümü, milletvekillerinin cinsiyet gruplarına

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

dağılımı bakımından incelendiğinde de oldukça önemli bulgularla karşılaşılır. Tablo 4'te de görüldüğü gibi, 367 AKP milletvekilinin yalnızca 13 tanesi kadındır. Bir başka anlatımla, iktidar partisi milletvekilleri arasında erkekler ezici bir üstünlüğe sahiptir. Daha net bir ifadeyle Ak Parti milletvekilleri arasında kadınlar yalnızca yüzde 3,5 oranında temsil edilirken, erkekler yüzde 96,5 gibi çok yüksek bir oranda ağırlığa sahiptir. Günümüz Türk toplumunun yaklaşık yarısının kadın olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda (Figür 1), Türk kadınının iktidardan ne kadar büyük ölçüde izole edilmiş bir durumda olduğu açıkça görülür. Klasik demokrasi teorisi ile hiç de bağdaşmayan bu görünüm, yaş konusunda olduğu gibi, ancak elitist elit teorisi ile açıklanabilir.

Tablo 4

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Cinsiyet Gruplarına Göre Dağılımı

			Ak Parti
Cinsiyet	Erkek	Sayı Parti İçi Yüzde	354 96.5 %
	Kadın	Sayı Parti İçi Yüzde	13 3.5 %
Toplam		Toplam Sayı Toplam Yüzde	367 100,0 %

4. Ak Parti milletvekillerinin medeni durumları ve aile yapısı:

Elitlerin toplumsal özgeçmişlerini inceleyen araştırmalarda, üzerinde önemle durulan faktörlerden bir tanesi de elitlerin medeni durumları ve aile yapısıdır. Özellikle siyasi elitlere yönelik gerçekleştirilen araştırmalarda konu, birbiri ile yakından ilişkili bu iki etken bir arada ele alınarak incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar araştırmacılara, hem elitlerin sosyolojik karakterleri, hem de mensubu oldukları siyasi partinin toplumsal kimliği hakkında önemli ipuçları verir. Hal böyle olunca günümüz iktidar partisi ve bu kimlik ile Türk toplumunun siyasi yaşamına yön veren milletvekillerinin medeni durumlarının ve aile yapılarının incelenmesi de kaçınılmaz bir zorunluluk oldu.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

İlk aşamada Ak Parti milletvekillerinin medeni durumları incelendi. Bu gerçekleştirilirken, yapılan literatür taramasından ve araştırmacı tarafından daha önce Türk siyasi elitlerine yönelik olarak gerçekleştirilmiş olan araştırmalarda (Arslan, 2005-a; 2005-b; 2001-a; 1995; Çağlar & Arslan, 2000) ortaya çıkan bulgular da dikkate alınarak şu temel sayıtlılardan yola çıkıldı:

- Aile Türk toplumunun en önemli kurumlarından bir tanesidir.
- Evlilik kurumu üzerine inşa edilen aile, Türk aile yapısının en temel özelliklerindedir.
- Ak Parti muhafazakâr söylemle, sağ yelpazede siyaset yapan bir siyasi partidir.
- Türk toplumunun siyasi yaşamında muhafazakâr bir siyasi parti kimliği ile siyaset yapan partinin ağırlıklı olarak evli milletvekillerinden oluşması beklenir.

Yukarıdaki sayıtlılardan yola çıkılarak partinin siyasi kimliği ile milletvekillerinin medeni durumları arasındaki ilişkiyi irdeleyen, “Muhafazakâr bir sağ parti kimliği ile siyaset yapan Ak Parti’nin milletvekillerinin büyük çoğunluğu evlidir” şeklinde basit bir varsayım oluşturuldu. Bu varsayımda bağımsız değişken olarak “AKP’nin muhafazakâr sağ parti kimliği”, bağımlı değişken olarak da “AKP milletvekillerinin medeni durumları” belirlendi. Bu varsayım da, 22. dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısında AKP milletvekili olarak görev yapan Türk siyasi elitlerinin medeni durumları araştırılarak test edildi.

Tablo 5

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

			Toplam
Medeni Durum	Evli	Sayı Parti İçi Yüzde	361 98.6 %
	Bekâr-Dul	Sayı Parti İçi Yüzde	5 1.4 %
Toplam		Toplam Sayı Toplam Yüzde	366 100,0%

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Araştırmanın ortaya çıkardığı bulgular, araştırma varsayımını doğrular niteliktedir. Tablo 5’te de görüldüğü gibi, 22. dönem Ak Parti milletvekillerinin yüzde 99’a yakını evlidir. Bekâr milletvekilleri, bu parti milletvekilleri arasında yaklaşık yüzde 1,4’lük bir oran oluşturmaktadırlar. Bir başka anlatımla 366 Ak Parti milletvekilinden yalnızca 5 tanesi bekâr ya da duldur.

Öte yandan elitlerin aile yapısı da, ağırlıklı olarak ailedeki birey sayısı ve ilişki niceliği bağlamında incelenir. Bilindiği gibi, birey sayısı ve aile içi ilişkilerin niceliği bakımından ele alındığında aile üçe ayrılır: Çekirdek (konjugal aile), geniş (konsanjin) aile ve işlevsel karmaşık aile (Arslan, 2001-b). Bu saptamadan hareketle, Ak Parti milletvekillerinin aile yapısını ortaya koymaya yönelik olarak yapılan araştırmada önemli bulgularla karşılaşıldı.

Tablo 6
22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

			Ak Parti
Çocuk Sayısı	Çocuğu Yok	Sayı Parti İçi Yüzde	12 3.3%
	Bir	Sayı Parti İçi Yüzde	23 6.4%
	İki	Sayı Parti İçi Yüzde	95 26.2%
	Üç	Sayı Parti İçi Yüzde	125 34.5%
	Dört	Sayı Parti İçi Yüzde	69 19.1%
	Beş ve Daha Fazla	Sayı Parti İçi Yüzde	38 10.5%
Toplam		Toplam Sayı Toplam Yüzde	362 100,0%

Öncelikle vurgulanması gerekir ki, üç çocuk sahibi milletvekilleri, iktidar partisi içinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Tablo 6’da da görüldüğü gibi, 362 AKP milletvekilinin 125’inin üç çocuğu bulunmaktadır. Oransal olarak değerlendirildiğinde bu sayılar, iktidar milletvekillerinin üçte birinden fazlasına (yüzde 34,5) karşılık gelmektedir. İki çocuklu milletvekilleri ikinci grubu, dört çocuklu milletvekilleri üçüncü grubu, beş ya da daha fazla

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

çocuk sahibi milletvekilleri ise dördüncü büyüklükteki milletvekili grubunu oluşturmaktadır. Burada, dört ya da daha fazla sayıda çocuk sahibi olan milletvekillerinin yaklaşık yüzde 30 gibi önemli bir orana ulaşmış olmasıdır. Bütün bu bulgular birlikte değerlendirildiğine Ak Parti'nin, ağırlıklı olarak genişletilmiş çekirdek aile yapısına sahip olan milletvekillerinden oluştuğu söylenebilir.

5. Ak Parti milletvekillerinin eğitimsel özellikleri:

Eğitim, modern toplumlarda, bireylerin toplumsal yapı içindeki konumlarının şekillenmesinde oldukça önemli rol oynayan bir olgudur. Özellikle bireylerin eğitim düzeyleri bu süreçte son derece belirleyici etkiye sahiptir (2005-c). Bununla birlikte yalnızca alınan eğitimin miktarı değil türü de bireylerin toplumsal hiyerarşi içinde sosyal statülerinin oluşumunu etkiler. Eğitimin birey ve toplum yaşamındaki belirleyici etkisi, toplumların gelişmişlik düzeylerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Daha net bir anlatımla, az gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda elit dolaşım süreci (Pareto, 1968) üzerinde ailesel öz geçmiş, servet, soy bağı gibi aristokratik faktörler belirleyici rol oynar. Gelişmiş toplumlarda ise doğumla sahip olunan değil, sonradan bireysel çabalarla kazanılan özellikler ön plana çıkar.

Toplumların gelişmişlik düzeyleri arttıkça, demokratik etkenlerin bu süreçteki etkisi daha da belirgin hale gelir. Genel olarak toplumlara yönelik olarak ortaya konan bu sayıltı, toplum hayatının ayrılmaz bir parçası olan kurumlara da uyarlanabilir. Özellikle de siyaset kurumunun en önemli bileşenlerinden birini oluşturan siyasi partiler açısından da benzer değerlendirmeler yapılabilir. Partilerin demokratik kimliği ya da parti içi demokratik süreçlerin etkin bir şekilde işliyor olması ya da olmaması ile yakından ilişkili olarak, partinin yapılanmasında ve yönetim birimlerinin şekillenmesinde aristokratik ya da demokratik etkenler ön plana çıkar.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Tablo 7
22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

			Ak Parti
Eğitim Düzeyi	Üniversite	Sayı	336
		Parti İçi Yüzde	91,6%
	Lise	Sayı	22
		Parti İçi Yüzde	6,0%
Ortaokul	Sayı	5	
	Parti İçi Yüzde	1,4%	
İlkokul	Sayı	4	
	Parti İçi Yüzde	1,1%	
Toplam		Toplam Sayı	367
		Toplam Yüzde	100,0 %

Araştırmanın bu bölümünde iktidar partisi AKP, demokratik faktörlerin en önemlilerinden biri olan eğitim olgusu temelinde incelendi. Sonuçlar, 2002 yılında yapılan genel seçimlerde, Adalet ve Kalkınma Partisi kimliği ile parlamentoya giren milletvekillerinin yüzde 92'ye yakın üniversite mezunu olduğunu göstermektedir (Tablo 7). Günümüz Türk toplumu genelinde üniversite mezunlarının oranının yüzde 13'ler düzeyinde olduğu (DİE, 2005) göz önünde bulundurulduğunda, AKP milletvekillerinin eğitim düzeyi bağlamında, Türk toplumu geneli ile kıyaslandığında, son derece seçkin bir görünüm sergilediği kolaylıkla söylenebilir.

Konu alınan eğitimin türü bağlamında irdelendiğinde ise bu elitist görünüm daha çoğulcu bir nitelik kazanır. AKP milletvekilleri arasında, hemen her eğitim alanından bireylere rastlamak mümkündür. Bununla birlikte bazı fakülte mezunlarının AKP grubu içinde daha etkin ve ağırlıklı olduğu dikkati çeker. Özellikle sosyal-ekonomik-siyasal ve ticari bilimler alanında eğitim görmüş milletvekilleri ile mühendislik ve mimarlık fakültesi mezunu milletvekilleri, AKP milletvekillerinin yaklaşık yarısını oluşturur. Ne var ki bu iki kategori siyasal bilgiler fakültesi, fen-edebiyat fakültesi, iktisadi idari bilimler fakültesi bölümlerinin yanı sıra mühendislik fakültesi ve mimarlık fakültesi bölümleri son derece geniş bir eğitim yelpazesini kapsadığı için, bu alanlardaki yoğunlaşma son derece normal bir durumdur.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

AKP milletvekillerinin eğitim türlerine göre dağılımı konusunda asıl dikkat çeken husus, hukuk fakültesi ve ilahiyat fakültesi mezunu milletvekillerinin oranlarının son derece yüksek olmasıdır. Genel olarak incelendiğinde geçmişten bugüne, Türk siyasi elitleri arasında hukuk fakültesi mezunlarının oldukça önemli bir yeri olduğu bilinen bir gerçektir (Arslan, 1995). Özellikle çok partili siyasi yaşamla birlikte, bazı parlamento dönemlerinde daha yüksek bazı parlamento dönemlerinde ise biraz daha düşük olsa da, hemen her dönemde Türk milletvekilleri arasında, hukuk fakültesi mezunları önemli bir oranda temsil edilmişlerdir (Arslan, 2003-d). Denilebilir ki, hukuk eğitimi almış milletvekillerinin Türkiye Büyük Meclisi çatısı altındaki dominantlığı, neredeyse geleneksel hale gelmiştir. Ne var ki, demokratik toplumlarda Parlatentonun, yasama erkinin hayat bulduğu tek organ olduğu ve milletvekillerinin en temel görevlerinden birinin yasa yapmak olduğu gerçeği dikkate alındığında, hukuk eğitilmiş milletvekillerinin parlamento içinde önemli bir orana ulaşması partiler açısından bir zorunluluk, hatta toplum açısından da bir kazanç olarak değerlendirilebilir.

Tablo 8

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Aldıkları Eğitim Türüne Göre Dağılımı

			Ak Parti
Eğitim Türü	Hukuk	Sayı	62
		Parti İçi Yüzde	16,9%
	Mühendislik ve Mimarlık	Sayı	80
		Parti İçi Yüzde	21,8%
	Sosyal-Siyasal-Ekonomik ve Ticari Bilimler	Sayı	99
		Parti İçi Yüzde	27,0%
	Tıp	Sayı	14
		Parti İçi Yüzde	3,8%
	Askerlik	Sayı	3
		Parti İçi Yüzde	0,8%
	Eğitim	Sayı	23
		Parti İçi Yüzde	6,3%
	Ziraat ve Ormanlık	Sayı	2
		Parti İçi Yüzde	0,5%
Din	Sayı	36	
	Parti İçi Yüzde	9,8%	

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

	Tıp Bilimleri (Dişh.-Vet.-Ecz.)	Sayı	18
		Parti İçi Yüzde	4,9%
	Öteki Branşlar	Sayı	1
		Parti İçi Yüzde	0,3%
	İlişkisiz (Üniversite Eğitim Yok)	Sayı	29
		Parti İçi Yüzde	7,9%
Toplam		Toplam Sayı	367
		Toplam Yüzde	100,0 %

Hal böyle olunca, Adalet ve Kalkınma Partisi parlamento grubu içinde en dikkat çekici eğitim grubu olarak ilahiyat fakültesi mezunu milletvekilleri karşımıza çıkıyor. Tablo 8’de de açıklıkla görüldüğü gibi, din eğitimi almış milletvekillerinin AKP grubu içindeki oranı yüzde 10’a yaklaşmaktadır. Bu oran AKP’nin, günümüz Türk siyasi yaşamında önemli rol oynayan siyasi partiler arasında, bünyesinde din bilimleri alanında eğitim görmüş en çok milletvekili barındıran siyasi partilerden biri olduğu gerçeğine işaret etmektedir. Parti grubunda, en yüksek oranda dini bilimler eğitilmiş milletvekili olan bir diğer parti ise Erbakan’ın liderlik etmiş olduğu Fazilet Partisi’dir. 21. dönem parlamentosunda, 100’ü aşkın milletvekili ile önemli bir temsil edilme gücü elde eden FP milletvekillerinin yüzde 18,4’de yine bu alanda eğitim görmüştür.

Bu realite, AKP’nin siyasi kimliği ile ilgili olarak ilk bölümlerde tartışılan söylemler dikkate alındığında, daha bir netlik kazanır. Bir başka anlatımla, ister “İslamcı parti” olarak tanımlansın isterse “muhafazakâr demokrat parti” olarak nitelendirilsin, “AKP’nin İslamcı gelenekten doğmuş bir parti olduğu” yönündeki savları destekler doğrultudadır. Özellikle söz konusu partinin üst düzey yönetiminin, ya da bir başka anlatımla akıl adamlar kadrosunun, İslamcı eksende siyaset yapan ve dini siyasete alet ettiği gerekçesi ile de üst yargı tarafından siyasi hayatına son verilen siyasi partilerin (ki bu partilerin hepsi Necmettin Erbakan tarafından yönetilmiştir) kadroları içinde önemli görevleri üstlenmiş olduğu gerçeği hatırlandığında, konunun daha bir anlamlı hale geldiği söylenebilir.

Öte yandan, eğitim olgusu ile yakından ilişkili bir başka önemli konu da yabancı dil bilgisidir. Toplumların ortalama eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak, bireylerin yabancı dil bilgisinde de yükselme beklenir. Tablo 9’da da görüldüğü gibi, AKP

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

milletvekillerinin yüzde 90'ından fazlası en az bir yabancı dil bilmektedir. Yalnız bir yabancı dil bilen milletvekillerinin oranı yüzde 55'e yaklaşırken, iki yabancı dil bilenlerin oranı yüzde 21'i aşmakta, üç dil bilenlerin oranı ise yüzde 7,4'e ulaşmaktadır. İktidar partisi milletvekilleri arasında yabancı dil bilen milletvekillerinin oranının bu kadar yüksek olmasının, üniversite eğitilmiş milletvekillerinin oranının da son derece yüksek olması gerçeği ile yakından ilişkilidir.

Tablo 9

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Yabancı Dil Bilgisine Göre Dağılımı

			Ak Parti
Yabancı Dil Bilgisi	Yabancı Dil Bilmeyen	Sayı Parti İçi Yüzde	61 16,6%
	Bir Yabancı Dil Bilen	Sayı Parti İçi Yüzde	201 54,8%
	İki Yabancı Dil Bilen	Sayı Parti İçi Yüzde	78 21,3%
	Üç Yabancı Dil Bilen	Sayı Parti İçi Yüzde	27 7,4%
Toplam		Toplam Sayı Siyasi Partiler Toplam Yüzdesi	367 100,0 %

Elitlerin eğitimsel özgeçmişleri ile ilgili araştırmalar yapılırken üzerinde önemle durulan bir başka önemli konu da elitlerin mezun oldukları okullardır. Özellikle de, siyasi elitlerin özgeçmişleri incelenirken bu konu üzerinde hassasiyetle durulur. Şurası açık bir gerçektir ki az gelişmiş, gelişmekte olan ya da az gelişmiş her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de bazı okullar elitlerin deveranı sürecinde oldukça önemli ve belirleyici etkiye sahiptir (Arslan, 1999). Dünya genelinde özellikle bazı üniversiteler, elit üniversiteleri olarak anılır. Hal böyle olunca, günümüz Türk siyasi elitlerinin, en önemli oransal bileşimini oluşturan AKP milletvekillerinin toplumsal profillerinin araştırılması da kaçınılmaz oldu. İktidar partisi grubunun yüzde 90'ından fazlasının üniversite mezunu oldukları gerçeği göz önünde bulundurularak da, özellikle milletvekillerinin mezun oldukları üniversiteler üzerinde duruldu.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Tablo 10’da da açıkça görüldüğü gibi, Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin dörtte birinden fazlası İstanbul üniversitesi mezunudur. Ankara Üniversitesi mezunları ise yüzde 22,4 oranla ikinci önemli grubu oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak İstanbul Teknik Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi mezunları da bu parti milletvekilleri arasında oldukça önemli oranlara ulaşmaktadır.

Tablo 10

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Mezun Oldukları üniversitelere Göre Dağılımı

Mezun Olunan Üniversite			Ak Parti
	9 Eylül Üniversitesi	Sayı	5
		Parti İçi Yüzde	1,5 %
	Amerika-Avrupa üniversiteleri	Sayı	4
		Parti İçi Yüzde	1,2 %
	Anadolu Üniversitesi	Sayı	17
		Parti İçi Yüzde	5,1%
	Ankara Üniversitesi	Sayı	75
		Parti İçi Yüzde	22,4%
	Arap üniversiteleri	Sayı	2
		Parti İçi Yüzde	0,6%
	Atatürk Üniversitesi	Sayı	15
		Parti İçi Yüzde	4,5%
	Çukurova Üniversitesi	Sayı	6
		Parti İçi Yüzde	1,8%
	Diğer	Sayı	15
		Parti İçi Yüzde	4,5 %
	Ege Üniversitesi	Sayı	6
		Parti İçi Yüzde	1,8%
	Erciyes Üniversitesi	Sayı	6
		Parti İçi Yüzde	1,8%
Fırat Üniversitesi	Sayı	6	
	Parti İçi Yüzde	1,8%	
Gazi Üniversitesi	Sayı	15	
	Parti İçi Yüzde	4,5%	
Hacettepe Üniversitesi	Sayı	6	
	Parti İçi Yüzde	1,8%	
Polis Akademisi – Harp Okulu	Sayı	3	
	Parti İçi Yüzde	0,9 %	
İstanbul Üniversitesi	Sayı	86	
	Parti İçi Yüzde	25,7%	
İTÜ	Sayı	24	
	Parti İçi Yüzde	7,2%	
KTÜ	Sayı	6	
	Parti İçi Yüzde	1,8%	
Marmara Üniversitesi	Sayı	8	
	Parti İçi Yüzde	2,4%	
ODTÜ	Sayı	8	

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

		Parti İçi Yüzde	2,4%
	Selçuk Üniversitesi	Sayı	4
		Parti İçi Yüzde	1,2%
	Uludağ Üniversitesi	Sayı	9
		Parti İçi Yüzde	2,7%
	Yıldız Teknik Üniversitesi	Sayı	9
		Parti İçi Yüzde	2,7%
	Toplam	Toplam Sayı	335
		Toplam Yüzde	100,0%

6. Ak Parti milletvekillerinin mesleki özgeçmişleri

Dün olduğu gibi bugün de bazı meslekler ötekilere oranla gelir, statü ve prestij bakımında toplumların hiyerarşik yapısı içinde daha avantajlı konumlara sahiptir. Zaman ve mekâna bağlı olarak bu mesleklerin birleşimi değişse de, bu gözde mesleklere mensup olan bireyler, siyasi elit grupları içinde de ağırlıklı konumları işgal etmişlerdir. Günümüz Türk siyasi yaşamında yürütme erkini elinde bulunduran Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri de mesleki öz geçmişleri bakımından incelendiğinde bu savı destekler sonuçlarla karşılaşılır.

Tablo 11’de de görüldüğü gibi, iktidar partisi milletvekilleri arasında en önemli meslek grubunu tüccar ve sanayiciler oluşturmaktadır. İkinci önemli meslek grubunu ise devlet ve özel sektörde bürokrat ya da yönetici olarak görev yapmış milletvekilleri oluşturmaktadır. Tüccar ve sanayiciler ile yönetici ve bürokratların parti grubundaki gücü yüzde 55’e ulaşmaktadır. Hâkim, savcı ve avukatların oluşturduğu hukukçular ile eğitimciler de yüzde 14,2 gibi oldukça yüksek oranlarda temsil edilme gücüne sahiptirler. Genel olarak değerlendirildiğinde, mesleki özgeçmiş bakımından ilk bakışta çoğulcu bir görünüm göze çarpar. Bununla birlikte, yukarıdaki meslek grupları ile karşılaştırıldığında öteki meslek gruplarının AKP milletvekilleri arasında temsil edilme oranının oldukça düşük olduğu gerçeği ile karşılaşılır.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Tablo 11

22. Dönem Ak Parti (İktidar) Milletvekillerinin Mesleklere Göre Dağılımı

			Ak Parti	
Meslekler	Yönetici –Bürokrat (Devlet-Özel Sektör)	Sayı Parti İçi Yüzde	97 26.4%	
	Hukukçu (Hâkim, Savcı, Avukat)	Sayı Parti İçi Yüzde	52 14.2%	
	Mühendis-Mimar	Sayı Parti İçi Yüzde	13 3.5%	
	Doktor	Sayı Parti İçi Yüzde	9 2.5%	
	Müteahhit	Sayı Parti İçi Yüzde	10 2.7%	
	Diş Hekimi-Eczacı-Veteriner	Sayı Parti İçi Yüzde	11 3.0%	
	Eğitimci	Sayı Parti İçi Yüzde	52 14.2%	
	Asker-Polis	Sayı Parti İçi Yüzde	2 0,5%	
	Tüccar-Sanayici	Sayı Parti İçi Yüzde	105 28.6%	
	Sendikacı	Sayı Parti İçi Yüzde	3 0,8%	
	Din Adamı	Sayı Parti İçi Yüzde	3 0,8%	
	Gazeteci-Yazar	Sayı Parti İçi Yüzde	8 2.2%	
	Öteki	Sayı Parti İçi Yüzde	2 0,5%	
		Toplam	Toplam Sayı Toplam Yüzde	367 100,0 %

7. Genel değerlendirme ve sonuç:

Araştırmada, elitist elit teorisi temel alınarak Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik profilleri araştırıldı. Daha önce de belirtildiği elitist elit teorisine göre güç, toplumun iktidar yapısı içindeki sayıca az fakat en güçlü insanların oluşturduğu elit grubunun elinde yoğunlaşmış ve merkezileşmiştir. Günümüz Türk toplumunda toplumsal

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

---

karar alma/verme süreci, büyük ölçüde siyasi elitlerin özellikle de yürütme erkini ellerinde bulunduran siyasi elitlerin kontrollerindedir. 2002-2007 yılları arasında Türk siyasi yaşamında yürütme erki ise Recep Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlığını yaptığı Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından kontrol edilmektedir. AKP, 2002 genel seçimlerinde elde ettiği yüzde 34.43 oy oranı (Belgenet, 2007) ve çıkardığı 365 milletvekili ile Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de yüzde 66.37'lik bir temsil gücü elde etmiştir (Arslan, 2006-b).

2002 genel seçimlerinin en önemli sonucu, sürpriz bir çıkış yaparak yüzde 34.43 civarında oy alan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin birinci parti olarak hükümeti kurma hakkını elde etmesidir. Cumhuriyet Tarihi'nin 58 hükümeti, Adalet ve Kalkınma Partisi, Kayseri milletvekili Abdullah Gül'ün başkanlığında 18.11.2002 tarihinde kuruldu ve 11.03.2003 tarihine kadar görev yaptı (Başbakanlık, 2006). Abdullah Gül'ün başkanlığındaki 58. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin istifasını sunması üzerine, 14 Mart 2003 tarihinde, yenilenen Siirt seçimleriyle Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Siirt milletvekili olarak giren Recep Tayyip Erdoğan, 59. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni kurdu ve başbakan oldu (Arslan, 2006-b).

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, 1954 İstanbul doğumlu olup siyasi kariyere, Necmettin Erbakan'ın genel başkanlığını yaptığı Milli Selamet Partisi saflarında başlamıştır. Başbakan Erdoğan, 1976 yılında Milli Selamet Partisi Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı yapmış ve yine aynı yıl MSP İstanbul İl Başkanlığı'na seçilmiştir (Kim Kimdir, 2006). Marmara Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi mezunu olan başbakan evli ve 4 çocuk babasıdır.

16 yıllık futbolculuk hayatı ve özel sektör yöneticiliği görevlerinden sonra, 12 Eylül 1980 ihtilali sonrasında 1983 yılında kurulan Refah Partisi ile siyasi hayata yeniden döndü. 1984 yılında Beyoğlu İlçe Başkanı, 1985 yılında da İl Başkanı ve M.K.Y.K üyesi seçildi. 1986 ara seçimlerinde milletvekili adayı oldu. Ardından 1989 yılında da Beyoğlu ilçesinden belediye başkan adayı oldu. 1991 yılında tekrar milletvekili adayı oldu ve parti barajı geçince milletvekili oldu. Tercihli oy sistemi nedeniyle yüksek seçim kurulu milletvekilliğini iptal etti. 27 Mart 1994 seçimlerine kadar İstanbul İl Başkanlığı görevini sürdüren Erdoğan, 27 Mart 1994 seçimlerinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçildi. Refah Partisi'nin kapatılmasının ardından kurulan Fazilet Partisi'nin de Anayasa Mahkemesince kapatılması üzerine, bağımsız kalan "Yenilikçi Kanat" milletvekilleri ile birlikte, 14 Ağustos 2001'de

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

Adalet ve Kalkınma Partisi'ni kurdu. 3 Kasım 2002'de yapılan genel seçimlerde de, partisini tek başına iktidara taşıdı.

Görüldüğü gibi, 22. parlamento (2002–2007) dönemi Türk siyasi yaşamında yasama erki büyük ölçüde AKP'nin kontrolünde olmuştur. Araştırma bulgular, bu dönemde Türk toplum ve siyaset hayatına yön veren Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik açıdan, Türk toplumunun geneline oranla elitist bir karaktere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu parti milletvekilleri arasında özellikle orta yaşlı, üniversite eğitimi görmüş, evli ve orta büyüklükte aile yapısına sahip milletvekilleri önemli bir çoğunluk oluşturmaktadır. Mesleksel özgeçmiş bakımından ise bu parti milletvekillerinin dörtte birinden fazlası esnaf, tüccar ya da işadamıdır. Hukukçular ve eğitimciler de AKP milletvekilleri arasında oldukça önemli bir ağırlık oluşturmaktadır.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

KAYNAKÇA:

ALBAYRAK, M. (2004), Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti, Ankara: Phoenix Yayınları.

ALTUNIŞIK, R., Coşkun, R., (vd.) (2004) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (SPSS Uygulamalı), Sakarya: Sakarya Kitabevi.

ARSLAN, A. (2006-a), “**Social Anatomy Of The Top Of Turkish Politics: A Comparative Study Of Social Profiles Of The Turkish Parliamentary Elites And Turkish Political Leaders**”, 20th IPSA (International Political Science Association- Uluslararası Siyaset Bilim Birliği) World Congress of Politics (20. Dünya Siyaset Bilim Kongresi), 8–13 July 2006, Fukuoka, Japan

ARSLAN, A. (2006-b), “12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi Sonrası Türkiye’nin Siyasi Yapısı”, *Akademik Bakış, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Celalabad İşletme Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 11, Yıl: 2006, ss: 1–28.

ARSLAN, A. (2005-a), “Tek Partili Dönem Ve Çok Partili Dönem Türk Siyasi Elitlerinin Toplumsal Profillerinin Karşılaştırmalı İncelemesi”, “**İş-Güç**” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, cilt: 7, Sayı: 1, 2005, http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=240, 8.3.2005.

ARSLAN, A. (2005-b), "The Evaluation Of Parliamentary Democracy In Turkey And Turkish Political Elites". *Historia Actual On-Line*, (Contemporary History Association – Asociacion De Historia Actual) v. 3, n. 6 (2005) (**Revista Electrónica «Historia Actual On-Line», Año III, N° 6, Invierno 2005**), [journal on line] Available from Internet at: <http://www.hapress.com/abst.php?a=n06a10> > 08.03.2005.

ARSLAN, A. (2005-c), “**Educational Bases of Turkish Democracy: Educational Backgrounds of Turkish Elites**”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)*, Cilt: 8, Sayı: 1, Bahar / Spring 2005, ss: 5–30.

ARSLAN, A. (2004-a), “The Theories on the Power: Elite Theory”, “**İş-Güç**” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, cilt: 6, Sayı: 1, 2004, http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=193

ARSLAN, A. (2004-b), “The Theories on the Power 2: Class Theory”, “**İş-Güç**” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, cilt: 6, Sayı: 2, 2004, <http://www.isguc.org/>.

ARSLAN, A. (2004-c), “Türkiye’de İktidarın Sosyolojik Anatomisi ve Türk İktidar Seçkinleri”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 1 Ocak–31 Mart 2004, ss. 1–25.

ARSLAN, A. (2004-d), “Türk İktidar Seçkinleri”, Kırgızistan Kommersiyalık Enstitüsü, Akademik Bakış, Türk Dünyası Celalabad İşletme Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 3, 2004, ss.: 1–9, http://www.tdcif.org/a_view.php?pg=arc_view&ex=13

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

ARSLAN, A. (2004-e), “Turkish Political Elites (Türk Siyasi Elitleri)”, **International Journal of Human Sciences, Political Science**, 20.12.2004,
<http://www.insanbilimleri.com/en>,

ARSLAN, A. (2004-f), “Social Anatomy of Turkish Top Political Elites in Contemporary Turkey”, **International Journal of Human Sciences, Political Science**, 21.12.2004,
<http://www.insanbilimleri.com/en>,

ARSLAN, A. (2004-g), “Cumhuriyet’ten Günümüze Türk Siyasi Hayatında Eşitsizlikler”, **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Siyaset Bilimi** 01.01.2005,
<http://www.insanbilimleri.com/>.

ARSLAN, A. (2004-h), “Çağdaş Türk Toplumunun Siyasi Hayatında Kadının Yeri ve Türk Siyasi Elitleri Arasında Kadının Temsil Edilme Durumu”, **Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma Sempozyumu Kitabı**, Cilt: 3, Ss.: 101–110, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.

ARSLAN, A. (2003-a), “Eşitsizliğin Teorik Temelleri: Elit Teorisi (The Theories On Inequality: Elite Theory)”, **Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 2003–2, ss. 115–135.

ARSLAN, A. (2003-b), “Elit Teorisi Işığında Günümüz Türk Toplumunun Genel Bir Değerlendirmesi”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)**, Cilt: 6, Sayı: 2, Güz/Autumn 2003, ss. 5–30, Ankara,

ARSLAN, A. (2003-c), “A Different Modernisation Experience In the Middle East: The Army And Modernisation In Turkey”, **Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 2, Temmuz 2003, ss.: 151–168,

ARSLAN, A. (2003-d), “Çok Partili Dönem Türk Siyasi Elitlerinin Sosyolojik Profilleri”, **Jeopolitik Bilimsel Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 2, Sayı: 7, Yaz 2003, ss. 131–138, İstanbul.

ARSLAN, A. (2003-e), “Emergence Of The Turkish Bourgeoisie And Business-Politics Relations In Turkey”, **“İş-Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, cilt: 5**, Sayı: 2, 2003,

ARSLAN, A. (2003-f) “Elit Teorisi Işığında Günümüz Türk Toplumunun Genel Bir Değerlendirmesi”, **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi (Journal of Sociological Research)**, Cilt: 6, Sayı: 2, ss. 5–30, Güz / Autumn 2003.

ARSLAN, A. (2001-a), “Cumhuriyet Dönemi (1920–1995)Türk Siyasi Elitlerinin Toplumsal Profili (Sociological Profiles of Turkish Political Elites in Republican Era)”, **Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 2, 2001, ss. 5–16.

ARSLAN, A. (2001-b), “**21. Yüzyılda Aile ve Çocuk**”, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, Tokat İl Müdürlüğü, Turhal Çocuk Yuvası Müdürlüğü’nün Uluslararası Aile Haftası Nedeniyle Düzenlediği Konferans, Turhal, 18 Mayıs 2001.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

ARSLAN, A. (1999-b), Who Rules Turkey: The Turkish Power Elite and the Roles, Functions and Social Backgrounds of Turkish Elites, Guildford: University of Surrey, Department of sociology (PhD Thesis).

ARSLAN, A. (1995), Turkish Political Elites: Social Construction of Turkish Political Elites and Top Political Leadership in Turkey, Guildford: University of Surrey, Department of Sociology.

BACHRACH, P. & Baratz, M. (1962), "Two Faces of Power", American Political Science Review, vol. LVI.

BAŞBAKANLIK (2006), 58 Hükümet Üyeleri, 1.06.2006,
<http://www.basbakanlik.gov.tr/sour.ce/index.asp?wpg=kabine&did=basbakanlik.123513>

BELGENET, (2007), 2002 Genel Seçim Sonuçları, 12.02.2007,
http://www.belgenet.net/ayrinti.php?yil_id=14

ÇAĞLAR, A. & ARSLAN, A. (2000), "Cumhuriyet'ten Günümüze Türk Siyasi Liderleri: Atatürk'ten Demirel'e Üst Siyasi Elitler", Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, c. 8, s. 2/200, s. 499–514.

DAHL, R. (1961), Who Governs?, New Haven, Yale UP.

ETZIONI-HALEVY, E. (1997), Class & Elites in Democracy and Democratisation, New York: Garland Publishing.

ETZIONI, H. (1993), The Elite Connection, London: Polity Press.

FREY, W.F. (1965), The Turkish Political Elite, Massachusetts: MIT Press.

GILBERT, N. (1994), Researching Social Life, London: Sage.

JARY, D. & Jary, J. (1991), Dictionary of Sociology, Glasgow: Harper Collins.

HERTZ, R. & Imber, J. B. (1995), Studying Elites Using Qualitative Methods, London: Sage.

KİM KİMDİR, (2006).

LANDAU, J. M., Özbudun, E., & Tachau, F. (1980) Electoral Politics in the Middle East, London: Cronm Helm.

MACDONALD, M. (1977), The Education of Elites, Milton Keynes: Open University Press.

MEISEL, J. (1962), The Myth of the Rulling Class: Gaetano Mosca and Elite, Michigan: University Press.

D. Ali ARSLAN: *AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi.*

MOYSER, G. & W'agstaffe, M. (1987), Research Methods for Elite Studies, London: Allen and Unwin.

MOSCA, G. (1939), The Ruling Class, New York: McGraw Hill.

PARETO, V. (1968), The Rise and Fall of the Elites, New Jersey: The Bedminster.

MILLS, C.W. (1956), The Power Elite, London: Oxford.

PRESTHUS, R. (1964), Men at the Top, New York: Oxford University Press.

PUTNAM, R. (1976), The Comparative Study of Political Elites, New Jersey: Prentice Hall.

SCOTT, J. (1995), Sociological Theory: Contemporary Debates, Aldershot: Edward Elgar.

SCOTT, J. (1993) , Sociology of Elites, Aldershot: Elgar.

SCOTT, J. (1991), Who Rules Britain, Cambridge: Polity Press.

SCOTT, J. (1990), A Matter of Record: Documentary Sources in Social Research, Cambridge: Polity Press.

DIE-SIS (State Institute of Statistics Prime Ministry) (2005), **Türkiye İstatistik Yıllığı 2004 (Statistical Year Book of Turkey 2004)**, 24.12.2006,
http://www.die.gov.tr/yillik/06_Egitim.pdf.

THOENES, P. (1966), Elites in the Welfare State Toronto: Trans Canada Press.

TURHAN, M. (1991), Siyasal Elitler, Ankara: Gündoğan Yayınları.

YÜCEKÖK, A.N. (1983), Türkiye'de Parlametonun Evrimi (The Evaluation of the Parliament in Turkey), Ankara: Ankara University.

UNFPA, (2005), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), 20.05.2005,
http://www.un.org.tr/unfpa_tur/populationdynamics1turkey.asp